

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

עקב

(חלק יט — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת עקב, טז"כב מנחם-אב, ד'תשפ"א (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

עקב

מִן הַמְצוֹת הַקְלוֹת, שְׂמַא עֲבֵרְתִי עַל אַחַת מֵהֵן אִם עֲשִׂיתִי אִם לֹא עֲשִׂיתִי מִפְּנֵי שֶׁהֵייתָ קְלָה וְאַתָּה אָמַרְתָּ הוּא זֶהִיר בַּמְצוּה קְלָה כַּבְּמִצְוֵה חֲמוּרָה.⁵

וְאֵינּוּ מַחְוּוּר: בּוּדָאֵי הִ' דּוּד הַמֶּלֶךְ זֶהִיר בְּכָל הַמְצוּוֹת, גַּם הַקְלוֹת שְׂבָהוּ, וְכַמְפּוֹרֶשׁ בַּמְדַרֶשׁ עַל אַתְר, וּבַהֲמַשְׁדָּ⁶ לְדַרְשָׁה הַנִּל, שְׁזֵהוּ שְׂאֵמֶר דּוּד הַמֶּלֶךְ⁷ „גַּם עֲבַדְךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשִׁמְרָם עֲקֵב רַב“, דְּקָאֵי עַל הַמְצוּוֹת הַקְלוֹת (וְ„עֲקֵב רַב“ מַרְמֵז, כַּהֲמַשְׁךְ הַמְדַרֶשׁ, לְפִסּוּק⁸ „מֵה רַב טוֹבֵךְ אֲשֶׁר צִפְנַת גּוֹי“, דִּהֵינּוּ „שְׂכַרְן שֶׁל מְצוֹת קְלוֹת“), וְאִכּ, כִּיּוֹן שִׁידַע דּוּד שׁ „עֲבַדְךָ נִזְהָר בָּהֶם“, לְמָה אָמַר „אֲנִי מַתִּירָא מִן מְצוֹת הַקְלוֹת“⁸?

ג. והביאור בזה:

בַּמְדַרֶשׁ אֵין מְדוּבָר בְּמִי שְׂסַבּוֹר שְׂאֵין צוֹרֵךְ חִי' לִהְיוֹת זֶהִיר בַּמְצוֹת קְלוֹת (וּמְכַל־שְׂכֵן שְׂלֹא בְּמִי שְׂמַבְזָה אֶת הַמְצוּוֹת וְ„דוֹרֵךְ“ עֲלֵיהֶן), אֲלֵא בְּמִי שְׂמַסְכִּים שִׁישׁ לְקִיּוּם אֶת הַמְצוּוֹת הַקְלוֹת, וְאִף מִשְׁתַּדֵּל לְקִיּוּמָן, אֲלֵא שְׂהוּא „מְשַׁלִּיכֵן תַּחַת הַעֲקֵב“ – הוּא דוֹחָה שׁוֹב וְשׁוֹב אֶת קִיּוּמָן מִזְמָן זֶה לְזְמָן אַחֵר, עַד אַחֵר הַ„עֲקֵב“.

טַעֲנַתוֹ הִיא, שְׂתַחֲלִילָה יֵשׁ לְדֹאֵג שְׂהַ„רֵאשׁ“ – הֵינּוּ הָעֲנִינִים הַחֲמוּרִים

(5) וְכִ״ה בִּילִישׁ (רִישׁ פֶּרֶשְׁתָּנוּ וְתַהֲלִים רִמָּז תַּשְׁנַח).

(6) תַּהֲלִים יֵט, יב.

(7) תַּהֲלִים לָא, כ.

(8) רֵאָה גַּם עִץ יוֹסֵף לְתַנְחוּמָא שֶׁם.

א. עַל „וְהִ' עֲקֵב תַּשְׁמַעוּן“ פִּירֶשׁ רַשׁ״י: „אִם הַמְצוֹת קְלוֹת שְׂאֵדָם דֶּשׁ בְּעַקְבֵי תַּשְׁמַעוּן“. וּמְקוֹר פִּירוּשׁוֹ בַּמְדַרֶשׁ תַּנְחוּמָא¹, אֲלֵא שֶׁשֶׁם הַלְשׁוֹן: „מְצוֹת קְלוֹת שְׂאֵין בְּנֵי אָדָם מְשַׁגִּיחִין בָּהֵן אֲלֵא שְׂמְשַׁלִּיכִין אוֹתָן תַּחַת עַקְבֵיהֶן“².

וְצִרִיךְ לְהַבִּין: בְּשִׁלְמָא לְפִי פִירוּשׁ רַשׁ״י „שְׂאֵדָם דֶּשׁ בְּעַקְבֵי“ – כְּלוּמַר, „דוֹרֵךְ“ עֲלֵיהֶן וּמְזוֹלֵזל בְּהֵן – מוֹבֵן כִּי צֵדָה תּוֹכֵן זֶה נִרְמָז בְּלִשׁוֹן „עֲקֵב“, מֵאַחַר שֶׁהִדִּישָׁה נַעֲשִׂית „בְּעַקְבֵי“ שֶׁל הָאָדָם; אֲבָל לְפִי פִירוּשׁ הַמְדַרֶשׁ „שְׂמְשַׁלִּיכִין אוֹתָן תַּחַת עַקְבֵיהֶן“, אֵינּוּ מַחְוּוֹר (ע״ד הַפֶּשֶׁט): מְדוּעַ הַשְׁלַכְתָּ הַמְצוּוֹת – דִּהֵינּוּ, הָעֵדֶר קִיּוּמָן – הִיא תַּחַת עַקְבֵיהֶן דּוּקָא? הֲלֹא מִי שְׂאֵינּוּ מְקִיּוּם אֶת הַמְצוּוֹת הַקְלוֹת, פִּירוּשׁוֹ שֶׁל דְּבַר, שְׂהוּא מְשַׁלִּיכֵן מִלְּפָנָיו לְגַמְרֵי (וְלֹא רַק „תַּחַת עַקְבֵיהֶן“).

ב. וְלַהֲלֵן שֶׁם בַּמְדַרֶשׁ, שְׁזֵהוּ שְׂאֵמֶר דּוּד הַמֶּלֶךְ⁴, „לְמָה אִירָא בְּיַמֵּי רַע עוֹן עַקְבֵי יוֹסְבִנִי“: „אֵינִי מַתִּירָא מִן מְצוֹת הַחֲמוּרוֹת שְׂבַתוֹרָה... מִמָּה אֲנִי מַתִּירָא,

(1) רִישׁ פֶּרֶשְׁתָּנוּ.

(2) אֲבָל בִּילִישׁ תַּהֲלִים (רִמָּז תַּשְׁנַח) מְסִיּוּם „וְכִ״ה“ וְהִ' עֲקֵב תַּשְׁמַעוּן מְצוֹת שְׂאֵדָם דֶּשׁ בְּעַקְבֵי. וְאוּלַי כֵּן הִיתָה גִירְסַת רַשׁ״י בְּתַנְחוּמָא.

וְלַהֲעִיר גַּ״כ מַע״ז יח, א. יל״ש תהלים רמז תרעו.

(3) רשׁ״י ע״ז שם ד״ה שאדם. ועוד. וברכותינו בעה״ת ריש פרשתנו משמע, שמפרשים, דש בעקביו בגשמיות.

(4) תהלים מט, ו. וראה גם פרשׁ״י עה״פ, זח״א

קצת, ב. ועוד.

הענינים יש לקיים, אבל הוא טרם הגיע למדרגה זו, ולכן עליו ללכת בסדר והדרגה. להקדיש תחילה משך זמן (עד שיהי' הדבר כהרגל אצלו – שלושים יום¹¹) לענינים עיקריים האמורים בשו"ע, לומר מה שתקנו אנשי כנסת הגדולה, לאחד מכן – במשך הזמן הנ"ל – ההוספות בדורות שלאחרי זה עד הרמ"א, לאחר מכן משך זמן הנ"ל בעניני הרמ"א והאחרונים, ורק לאחר כל זה – יתחיל בעניני לפנים משורת הדין, עניני חסידות וכו'.

אין הוא משתמט ח"ו משום דבר, אבל – טוען הוא – הכל צריך להיות ע"פ סדר . . .

– דיברו פעם עם יהודי פלוני אודות אהבת ישראל באופן של לפנים משורת הדין וכו', והשיב שאין זה סדר. ומשל הי' לו על זה באמתחתו¹¹: למה הדבר דומה – לאדם ההולך ברחוב יחף, ללא נעליים, ללא כתונת לעורו וכו' – אבל על צווארו עונב הוא עניבה . . .

ד. אף שע"פ שכל – גם שכל דקדושה¹² – יש מקום לכאורה לטענה זו, הנה האמת אינה כן, ועיקר גדול הוא שעבודת ה' צריכה להתחיל באמונה וקבלת עול ולא בחשבון ע"פ שכל. ומצד אמונה וקבלת עול, הרי האדם „זהיר (ולא רק – מקיים) במצוה קלה כבחמורה“, וגם הזהירות שבמצוה היא אצלו במלוא התוקף במצוה קלה.

ביותר – יהי' כדבעי; לאח"ז הענינים הסמוכים ל„ראש“, היינו המצוות הקרובות להן בחומרתן וכו'. ורק לבסוף יתחיל לחשוב אודות ענינים של „עקב“ – ענינים של הידורים, לפנים משורת הדין וכיו"ב.

אי אפשר להתחיל מיד ב„עקב“ – טוען הוא – שכן סדר מוכרח להיות. ולפי הסדר יש להתחיל בענינים הנחוצים ביותר, וכל זמן שלא השלימם לגמרי, אין מקום להתחיל לחשוב אודות שאר ענינים, ובפרט עניני לפנים משורת הדין, מילי דחסידותא וכדומה.

וכאשר באים ליהודי ותובעים ממנו אהבת ישראל, שיאהב (אפילו) יהודי שמעולם לא קיבל ממנו כל טובה שהיא, ואפילו לא ראהו מעולם¹⁰, טוען הוא: הכיצד דורשים ממנו דרגא כזו באהבת ישראל, בה בשעה שאינו אוזח עדיין אפילו במדריגות פשוטות הרבה יותר. והראי, שאפילו בנוגע ליהודי שהוא מכירו, וקיבל ממנו טובה, נכשל הוא לפעמים בקיום „ואהבת . . כמותך“ – הגם שאינו מחזיק עצמו לחשוד, ח"ו, בתשלום רעה תחת טובה!

וכמו כן, הכיצד תובעים ממנו לשמור את שיעורי חת"ת – שילמד כל יום את השיעור בפרשת השבוע בחומש עם פירוש רש"י, ויאמר כל יום את השיעור החדשי בתהלים, ואת השיעור היומי בתניא – בשעה שהוא מחסיר לעתים בעניני התפילה הקודמים לזה!

ותוכן טענתו: הן אמת שאת כל

(11) ראה שו"ע או"ח סקיד"ד ס"ח. שו"ע אדה"ז שם ס"י.

(11*) ע"ד סוטה ת, ב.

(12) ראה לקמן הערה 15. ולהעיר ממו"ק ט, סע"א.

(9) ראה דברי דוד (להט"ז) ריש פרשתנו. ובמדרש לקח טוב: דקדוקי המצות.

(10) היום יום ע' קיג.

שהסדר שבו צריך לעבוד את ה' הוא כעבודת עבד לאדונו – לא ע"י השכל אלא מתוך אמונה וקבלת עול – ישיבו לו שכך מתנהג עור ר"ל. הסדר הנדרש ע"פ שכל הוא להתחיל בשכל, ואחר כך . . . נראה. אם השכל יחקור וידרוש ע"פ שכל, ויחליט השכל שהשכל אינו מספיק, אזי נשתמש באמונה. אבל – מהיכא תיתי להתחיל באמונה?!

ה. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר, שכאשר ילדיו היו קטנים, שבר עבורם מלמד. שיטתו של המלמד היתה שאין צורך לספר לילדים ענינים ביהדות של הבהלה – מופתים שאינם ע"פ שכל, עניני פלאים שאינם מתקבלים בשכל. כל אלה מתאימים לגדולים השייכים לתפוס כדבעי את הענינים שע"פ שכל, ואז יכולים הם לקבל גם ענינים של מופתים. אבל אצל ילדים קטנים הדבר רק מבהיל את הרעיון²⁰, ולכן צריך לדבר עמם – סבר המלמד – רק בעניני יהדות המובנים ע"פ השכל. בשעה שנודע לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ע"ד שיטתו של המלמד, פיטרו מעבודתו מיד.

ההתחלה צריכה להיות דוקא באמונה וקבלת עול ולא בשכל; וגם את הענינים המובנים בשכל יש לעשות

הנקודה של כל המצוות¹³, מצוה מלשון צוותא וחבור¹⁴ – מה שעל ידי המצוות מתקשרים עם עצמות ומהות א"ס ב"ה – היא בכל המצוות בשוה, ללא כל חילוק בין מצוות חמורות למצוות קלות, בין "ראש" ל"עקב". ולכן אין בענין זה מקום לחשוב אודות הסדר¹⁵ ד"ראש" ו"עקב" – אם מדובר בענין שנתגלה ע"י אנשי כנסת הגדולה או ע"י תלמיד ותיק אחרון שבאחרונים – כיון שיודע האדם שע"י הוא מקשר עצמו עם עצמות ומהות א"ס ב"ה.

אלא שהיצר הרע הוא „אומן“¹⁶ במלאכתו – וכפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר ה' מכנהו: „דער קלוגינקער“ („המתחכם“) – ולכן המציא טענות מסודרות של „סדר“, וכדי שדבריו יתקבלו, התאים לכך משלים וכו'.

בהכרח לדעת שזוהי עצת היצר, והתנאי לקבלת התורה והיהדות הוא – נעשה קודם לנשמע, „דקדמיתו פומיכו לאודניכו“¹⁷ – היפך הסדר. ויתירה מזו אמר הנביא¹⁸: „מי עור כי אם עבדי“ – על „עבדי“ ייאמר כי הוא „עור“¹⁹. כלומר, כשיבוא אדם ויאמר

(13) כברכת כל המצות: אשר קדשנו במצותיו וצונו.

(14) לקו"ת בחוקותי מה, ג. ד"ה רבי אומר הש"ת (ספ"א ואילך). ובכ"מ.

(15) ראה מכתב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע במבוא לקונטרס ומעין ע' 22.

(16) ראה שבת קה, ב.

(17) שבת פח, סע"א.

(18) ישע"י מב, יט. וראה ירמ"י כט, כו (וכפי

ה"רד"ק). הושע (ט, ז), „משוגע איש הרוח“ (וכפי הראב"ע ומה"ר"י קרא שם).

(19) כפי ה"רד"ק עה"פ.

(20) ראה גם ספר התולדות אדה"ו (קה"ת תשכ"ז) ע' קעו (בהוצאת תשמ"ו – ח"ב ע' 561): המשכיל (שמעון הכופר) כשנכנס לאדה"ו שאלו אדה"ו בתוך הדברים איך הוא מפרש הפסוק ויחדר יצחק חרדה גדולה עד מאד, וענה שאינו מפרש כפירוש רש"י בשם המדרש שגיהנם פתוחה לו מתחתיו, כי אין להלאות את מוחות התינוקות הרופפים בדברי אגדה בכלל ומה גם בדברים המפחידים כו' במה שלא יוכל התינוק גם לשער כו'.

וההידור, ולא הי' רג²⁴ צהיר במצוה קלה כבחמורה". ולכן אמר, "לא עשיתי" (כי לא הי' זה כדבעי לי' למיעבד), וממילא, "למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני".

"בימי רע" קאי על ימי הנהגת הטבע – דהנה, בני ישראל הם ככבשה אחת בין שבעים זאבים²⁵, עד שאפילו עניני הפרנסה הרי הם (כפתגם רבותינו נשיאינו²⁶) ענין של "מן" שלמעלה מהטבע, שכן מצד צוק העתים כו', ובפרט בזמן הגלות, מגיעה הפרנסה (בשלימותה) למעלה מדרכי הטבע.

אבל בשעה שיהודי עושה חשבונות של "ראש" ו"עקב" בתורה שהיא מן השמים, ומתנהג ע"פ חשבון ושכל זה, במדידה והגבלה זו, אזי מתנהגים עמו מלמעלה ג"כ באותו אופן, לפי מדידה והגבלה זו, והוא נעשה ר"ל "בימי רע".

משא"כ בשעה שאינו עושה את החשבונות הנ"ל, ומה שנוגע לו הוא רק להיות קשור ומחובר עם הקב"ה, עם עצמות ומהות א"ס ב"ה, וממילא פועל הוא במלוא התוקף דמסירת-נפש וקבלת עול של עבד וכן להקב"ה, הן בשעה שהוא עושה מצוה השייכת ל"ראש", והן במצוה הקשורה ל"עקב", ובלבד שהדבר מקשרו עם עצמות ומהות א"ס ב"ה – מתנהגים עמו מלמעלה ג"כ באופן זה.

93 ואזי אין לו לחשוש משום דבר

24 אבות פ"ד מ"ב. וראה תויו"ט שם. לקו"ש חיו" ע' 371 ואילך.

25 תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא. פסיקתא רבתי פ"ט.

26 סה"ת מש"ט ע' 21. וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 176 ואילך.

מתוך קבלת עול. וכן הוא גם בענין החינוך: יש לספר לילדים קטנים ענינים של מופתים, שהם למעלה מן השכל, והדבר נוטע ומשריש בהם אמונה. וכל הטענות על כך שאין זה הסדר, והקושיות לאיזה צורך יש להתחיל בענינים המבהילים את הרעיון, והדומה – מקורן ביצר הרע, מלך זקן וכסיל²¹.

ו. לפ"ז יובנו גם דברי דוד המלך "למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני" – שיראתו היא מ"עון עקבי":

יראת דוד המלך היתה (לא שמא לא נזהר ח"ו במצות קלות²², שהרי ידע ש"עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב" (כנ"ל ס"ב), אלא) שמא המצוות הקלות לא היו אצלו באותה מדה של תוקף וזהירות²³ כמו המצוות החמורות. הוא קיים את כל המצוות ובזהירות, אבל אפשר שהחשבון והידיעה, שמצוה זו שייכת ל"ראש", ומצוה זו – ל"עקב", היתה לה השפעה על מדת הזהירות

21 קהלת ד, יג וקה"ר שם.

22 ולשון המדרש "שמא עברתי כו' לא עשיתי" – י"ל, שהוא ע"ד הלשון (יומא לג, סע"א. וש"נ), "אין מעבירין על המצות", שלא הי' זרזי בהן כדבעי, ולא עשיתי – כבכתובות (סו, סע"ב ושם): לא עבד כו' כדבעי לי' למיעבד לא עבד.

בס' זכרון (לפרש"י) ריש פרשתנו, "וכן הי' דוד .. שמא בסרתי אחת מהן כלומר בזיתי כו'". אבל בתנחומא לפנינו, לשון זה הובא אח"כ בקשר להפסוק "בשמרם עקב רב" – "שמא .. בסרתי בהן ח"ו אלא גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב".

23 כסיום לשון המדרש שם, "ואתה אמרת הוי זהיר במצוה קלה כבמצוה חמורה".

תשמעון" – והי' לשון שמחה³⁰, "עקב – תשמעון", תשמעון את המצוות ד"עקב" כשמיעת המצוות של ראש – אזי "ושמר הוי' אלקיך לך את הברית וגו'", וימשכו כל ההשפעות הטובות³¹ הנמנות בפסוק – "ואהבך וברכך והרכך וגו'. ברוך תהי' מכל העמים" – ובקרוב ממש "על האדמה אשר נשבע לאבותיך לתת לך".

(נושיחת ש"פ עקב תשי"א)

בעולם, שהרי הוא מקושר עם עצמות ומהות א"ס ב"ה, והקב"ה הריהו מושל ושולט על הכל, כולל, כפשוט – על הנהגת הטבע, וממילא גדול הרועה ששומר את הכבשה²⁷ ודואג לכל מחסורה באופן של "בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני"²⁸, בבני חיי ומזונא רויחא לכל אחד ואחת מישראל.

וכאמור בפרשה²⁹: "והי' עקב

(27) תנחומא ואסת"ר שם.

(28) תהלים כג, ב.

(29) ריש פרשתנו.

(30) ב"ר פמ"א, ב (קרוב לסופו). ועוד.

(31) ראה גם לעיל בפנים סוף סעיף ב.

